Ten eerste

Voorzitter Jacob Kohnstamm (links) van de regionale toetsingscommissies euthanasie, met naast zich hoogleraar recht en gezondheidszorg Martin Buijsen, die stelt: 'Hoe zwaar medische aandoeningen moeten wegen bij een euthanasieverzoek, is een politieke vraag.' Foto Aurélie Geurts

kan een verzoek om euthanasie met allerlei existentiële argumenten onderbouwd worden.'

Kohnstamm: 'Existentieel lijden vind ik een problematisch begrip. Iemand die kanker heeft, lijdt ook existentieel. Zeker als het terminale kanker is. Je kunt dus niet zeggen: fysiek lijden is een andere categorie dan existentieel lijden.'

Maar in welke mate kan dat existentiële argument, zoals Buijsen het noemt, meewegen in het toestaan van euthanasie?

Kohnstamm: 'Over meer dan 90 procent van de gevallen is weinig discussie meer. Dan heb je het bijvoorbeeld over terminale kankerpatiënten bij wie geen twijfel is over de vrijwilligheid en over de ondraaglijkheid van het lijden. Over drie andere categorieën is discussie: mensen met dementie, psychiatrische patiënten en mensen met een stapeling van ouderdomsaandoeningen. In de levenseindediscussie wordt soms de indruk gewekt dat iedere dementiepatiënt onderhand euthanasie krijgt. Dat is zwaar overtrokken. Er zijn volgens de stichting Alzheimer Nederland 270 duizend mensen met dementie in Nederland.

'In 2016 zijn 141 zaken bij de toetsingscommissies gemeld waarbij dementie de hoofdoorzaak was van het ondraaglijk lijden. Dan ging het om mensen met beginnende dementie, die op overtuigende wijze mondeling om euthanasie vroegen. In slechts drie gevallen ging het om mensen met vergevorderde dementie die dat niet meer konden. In die gevallen handelde de arts op grond van een eerder door de patiënt afgelegde wilsverklaring.'

Buijsen: 'Voor deze zaken aan de randen van de euthanasiewet zoekt u zekerheid bij de rechter. Nu hebben we het al zo geregeld dat artsen niet te veel te vrezen hebben, en dan wilt u nog een zekerheid inbouwen, in de vorm van cassatie in het belang der wet.'

> **Over drie categorieën is discussie: dementie, psychiatrische patiënten, en mensen met een stapeling van ouderdomsaandoeningen**
>
> **Jacob Kohnstamm**
> Voorzitter RTE's

Kohnstamm: 'Op die zekerheid is wel iets af te dingen. De arts moet euthanasie melden. Er zijn hele boekenkasten vol geschreven over de vraag of je de verdachte van een strafbaar feit mag verplichten om aan zijn vervolging mee te werken. Bijvoorbeeld of je als automobilist verplicht mag worden om aan een blaastest mee te werken, maar de WTL legt artsen een meldingsplicht op.'

Buijsen: 'De arts kan weten hoe hij moet handelen om te worden gevrijwaard van vervolging. De toetsingscommissies zelf bieden die zekerheid. Elders in het strafrecht komt zoiets niet voor.'

Kohnstamm: 'Ook het verplicht melden van een mogelijk strafbaar feit door een dader komt in het strafrecht niet voor.'

Buijsen: 'De mate waarin een medische aandoening moet meewegen in de beoordeling van een euthanasieverzoek, is toch een vraag voor de wetgever. De politiek. Daar vinden we toch met z'n allen wat van?'

Kohnstamm: 'De wetgever geeft abstracte normen. Dat kan niet anders. In onze rechtsstaat is het uiteindelijk aan de Hoge Raad om over de interpretatie in individuele gevallen van die normen te oordelen. Als we Buijsen zouden volgen, krijgen we een wetswijziging van 80 pagina's die we elke twee jaar moeten veranderen omdat er weer nieuwe grensgevallen een plek in moeten krijgen.'

Buijsen: 'Mij gaat het om de bepaling wat medisch en wat existentieel is.'

Kohnstamm: 'Ik wens u veel succes met uw wetgeving. Dat wordt niks.'

Maar we moeten toch iets met voltooid leven? Het moet binnen de euthanasiewet worden gebracht of er moet een aparte wet voor komen.

Kohnstamm: 'Ik wil gezegd hebben dat ik daar niet zoveel van vind.'

Dat is ook echt zo?

Kohnstamm: 'Ik weet het oprecht niet. Het zou voor het hoofd van de toetsingscommissies bovendien misplaatst zijn om daar een stelling in te betrekken.'

Buijsen: 'De voltooidlevendiscussie speelt zich af buiten het bestek van de euthanasiewet. Als jurist zou ik menen dat de regeling waarop minister Schippers zinspeelde technisch moeilijk is vorm te geven. Je hebt als staat op grond van allerlei mensenrechtenverdragen de verplichting om kwetsbare mensen te beschermen. Je kunt naar analogie van de euthanasiewetgeving wel iets optuigen op het vlak van voltooid leven, maar of je daarmee voldoende bescherming biedt…

'Het aantal mensen dat volhardt in hun doodswens enkel en alleen omdat zij hun leven voltooid achten, is waarschijnlijk erg klein. Maar mensen hebben altijd wel wat. Met ouderdom komen altijd gebreken. Gaan wij het dan toestaan dat mensen wier lijden voornamelijk existentieel van aard is een beroep op de WTL kunnen doen, zolang er maar een medisch te kwalificeren aandoening is, hoe gering ook?

'Dat is geen vraag voor de rechter maar voor de politiek.'

PAGINA 17
Commentaar: er klinkt een roep om radicale zelfbeschikking.